

ДОКУМЕНТОЗНАВСТВО: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА

УДК 35.077.1(477.46)“1917/1929”

Інна Отамась

**ВПРОВАДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ДІЛОВОДСТВО
УСТАНОВ І ПІДПРИЄМСТВ ЧЕРКАСЬКОГО РЕГІОНУ
(з 1917 р. – до кінця 1920-х років)**

У статті висвітлено питання впровадження української мови в діловодство установ Черкащини у 1917 – 1920-х рр.

Ключові слова: діловодство, українська мова, Черкаський регіон, українізація.

В архівах України збереглася лише незначна частина документної спадщини установ¹. Проте, навіть її збережені залишки свідчать про колишнє документаційне забезпечення тих чи інших українських регіонів. Так, збирання архівних документів у Черкаському повіті розпочалося навесні 1919 р., відразу після відновлення в Черкасах радянської влади (вперше її встановлено в січні 1918 р.). У березні 1919 р. Черкаський повітовий комісаріат народної освіти видав постанову № 1 про контроль за архівами. Тоді ж було порушено питання про організацію в Черкасах спеціального центру для зберігання архівних документів. Першими в архів надійшли документи міської управи за 1800–1910 рр., інспекції народних училищ за 1900–1917 рр., повітового комісаріату за 1917–1918 рр., повітового старости за 1918 р. та інших ліквідованих земських, поліцейських, судових установ².

У вітчизняній історіографії уже приділено увагу розвитку архівної справи у Черкаському регіоні, про що свідчать дослідження істориків М. Беліка, Н. Шипович, Т. Клименко, С. Кононенко³. Однак характер організації діловодства тут досі є маловідомим. У цій статті спробуємо висвітлити розвиток діловодства на Черкащині з 1917 р. та його роль в українізації та інтелектуалізації населення.

Після видання Центральною Радою 23 червня 1917 р. ІУніверсалу, яким проголошено автономію України, 28 червня було створено Генеральний Секретаріат на чолі з В. Винниченком. Одним із перших заходів тодішньої влади було запровадження у діловодстві української мови. Це було важливим кроком, оскільки до цього в Україні, як і в інших регіонах Російської імперії, офіційне діловодство здійснювалося російською мовою⁴. Перехід до української мови в діловодстві у той

час було нелегкою справою через русифікацію державних службовців. Це можна проілюструвати на прикладі Черкащини.

Черкаська повітова народна управа, заслухавши проект про запровадження української мови в діловодство у 1917 р., постановила: «Вводити українську мову в діловодство поступово, щоб через скору зміну не терпіло налагоджування біжучих справ. Українізація повинна бути покинчена на протязі 6 місяців. Українізація буде повною тільки у внутрішньому урядуванні, в зносинах з сторонами треба вживати зміст мови якої уживає сторона. Ця одначе постанова не відноситься до тих установ, які не уживають української мови тільки через те, що в них також ще не переведена українізація (передусім до волосних Управ) і до тих сторін, які не вживають української мови із-за незнання українського правопису. Всі журнали, бланки, конверти і інші канцелярські приналежності, печать з цього часу [мають бути] на українській мові. Через те, що тільки малий відсоток служачих знає українське письмо, прийняти одного інструктора, який буде вчить українського письма служачих, котрі цього бажають. Інструктора буде оплачувати Управа із фонду призначеного на курси по українознавству. На будуче приймати на службу в Управу тільки кандидатів, які знають українську мову в слові і письмі і тільки коли не буде відповідних кандидатів можна приймати служачих, які не відповідають зазначеним вимогам. Поручити завідуючим, щоб негайно розпорядилися про виконання цієї постанови і щоб щомісяця давали Управі справоздання про те, як далеко поступили справовдання українізації їх відділів. Перше справоздання дадуть завідуючі

1 жовтня 1917 року. Звернутись до волосних Управ з пропозицією щоб у себе теж провели українізацію діловодства і в переписці як Управою так і з властями уживали тільки української мови. Помістити в Управі орієнтаційні таблиці, написи і інше на українській мові. Придати Управі, як українській установі також український вигляд і помістити в кімнатах Управи портрети відомих діячів і письменників України. Печаті оставити покищо ті самі, з огляду на значні кошти, яких вимагають заготовка нових печаток і поки не ustalиться остаточно назва управи»⁵.

У березні 1918 р. на засіданні Уманської управи заслухали заяву члена управи Г. А. Кравченко про українізацію діловодства: «Так як в Управі розпочата частково українізація діловодства, то питання про повну українізацію діловодства в Управі і створення курсів з української мови для слухачів в Управі відкласти до розпорядження центральної влади»⁶. А вже 1 квітня 1918 р. з'явилася її постанова: «Прийняти на кошт Управи видатки по навчанню служачих в Повітових і Міських Харчових управах української мови. За для улаштування курсів української мови запросити лекторів з української мови і одного лектора для діловодства»⁷.

У резолюції ЦК РКП(б) про радянську владу в Україні, підтвердженій VIII Всеукраїнською конференцією РКП(б) від 2–4 грудня 1919 р., йшлося: «В питанні про становлення до трудового народу України, який визволяється від тимчасового загарбання денікінськими бандами, ЦК РКП постановляє: [...] 4. Зважаючи на те, що українська культура (мова, школа і т. д.) протягом віків придушувалася царизмом і експлуататорськими класами Росії, ЦК РКП ставить в обов'язок всім членам партії всіма засобами сприяти усуненню всіх перешкод до вільного розвитку української мови і культури. Оскільки на ґрунті багатівікового гноблення серед відсталі частини українських мас спостерігаються націоналістичні тенденції, члени РКП повинні ставитися до них з найбільшою терпимістю і обережністю, протиставляючи їм слово товариського роз'яснення тотожності інтересів трудящих мас України і Росії. Члени РКП на території України повинні на ділі проводити право трудящих мас учитися і розмовляти в усіх радянських установах рідною мовою, всіляко протидіючи спробам штучними засобами відтіснити українську мову в знаряддя комуністичної освіти трудових мас. Негайно ж повинні бути вжиті заходи, щоб в усіх радянських установах була достатня кількість службовців, які володіють

українською мовою. І щоб надалі всі службовці вміли розмовляти українською мовою»⁸.

Слід зауважити, що у 1919 р. діловодство ще поступово переходило з російської мови на українську. Про це, зокрема, свідчить видання інструкцій з діловодства російською мовою. Так, у 1919 р. юридичний відділ Звенигородського повітового виконавчого комітету радробочих, селянських і червоноармійських депутатів працював відповідно до інструкції з діловодства, написаної російською мовою. У ній було відображено питання встановлення плановірності і прискорення в роботі, усунення зайвої канцелярської тяганини і економічнішого витрачання часу, пересильних засобів і паперу, а також пропонувалося після схвалення колеги всім службовцям юрвідділу прийняти до виконання таке: «ділення паперів за категоріями, виконання паперів окремих категорій; виконання паперів взагалі; форма виконання; зберігання копій»⁹. В інструкції всі питання розкрито ретельно, від створення документа до зберігання в архіві.

На розвиток процесів українізації діловодства вплинула постанова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету й Ради Народних Комісарів УСРР від 1 серпня 1923 р. «Про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови», в якій зазначалося:

«1. В усіх державних установах і державних торговельно-промислових підприємствах, що не перейшли на українське діловодство, належить його перевести на українську мову не пізніше як 1-го січня 1926 року.

Примітка 1. Цю постанову поширюється на всі державні установи, включаючи до цього числа й ті, які не згадано в артикулі в постанові ВУЦВК і РНК УСРР з 1-го серпня 1923 року «Про заходи забезпечення рівноправності мов і про допомогу розвитку української мови, крім установ що безпосередньо обслуговують національні меншості УСРР».

Примітка 2. В громадських організаціях публічно-правового характеру українізацію проводиться окремим порядком, з установленням окремих регіонів. Стосовно до характеру їх роботи.

2. Усі зносини державних установ і державних торговельно-промислових підприємств на території УСРР проводиться українською мовою, а зносини зазначених [установ] і підприємств з такими самими установами й підприємствами в інших республіках проводиться або російською мовою, або мовою тої республіки, куди пишеться звернення.

Примітка: загально-союзні господарські організації зобов'язані в зносинах з українським населенням (договори й т. інш.), центральними й місцевими українськими організаціями проводити діловодство українською мовою.

З моменту видання цієї постанови діловодство в усіх державних установах та державних торговельно-промислових підприємствах, розташованих на території УСРР, належить проводити українською мовою. Ступнево переходячи на цілковите українське діловодство, в міру навчання співробітників цих установ української мови й притягнення нових співробітників, що знають українську мову.

4. Відповідальність за затримку [пере]ведення українізації державних установ та державних торговельно-промислових підприємств, а також за не переведення її до встановленого в арт[икулі] 1-му цієї постанови речення – 1 січня 1926 року покласти безпосередньо на керівників установ і підприємств.

5. Усі акти публічно-правового характеру, а також бланки, штампи вивіски, етикетки тощо на території УСРР належить перевести ступнево, але не пізніше 1-го січня 1926 року, на українську мову з тим, що надається право складати їх, поруч з українською мовою також і російською мовою, або мовою відповідної національної меншості, загальноживаної в даному місці.

6. Зобов'язати народний Комісаріат Освіти УСРР підсилити свою діяльність в справі допомоги навчання співробітників державних установ та державних торговельно-промислових підприємств української мови, збільшити число й тираж видань відповідних підручників. Поширити розповсюдження української літератури, встановити інспекційний нагляд і обслідування якісної сторони навчання української мови й постановки його, а також, установити зв'язок із державними торговельно-промисловими підприємствами, щодо переведення організації їхніх апаратів.

7. Зобов'язати Народний Комісаріат освіти протягом встановленого ним речення й не пізніш як 1-го січня 1926 року за посередництвом Державного Видавництва України й Головного Наукового Комітету України, а також Української Академії Наук, видати загальний академічний словник української мови, як і термінологічні словники з окремих галузей наук, передовсім із суспільних.

8. Зобов'язати всі державні установи та державні торговельно-промислові підприємства, незалежно від улаштування для співробітників курсів української мови й удосконалення набу-

ваного ними знання, використовувати клуби й поповнити їхні бібліотеки українською літературою.

9. У кожному центральному відомстві заснувати відомчі комісії для українізації даного відомства й підприємств, що ними вже відає. Поклавши на зазначені в цьому артикулі Комісії:

а) допомагати українізації установи й підприємств;

б) перевіряти українізацію даного відомства й підприємств;

в) розглядати справи й давати висновки керівникам установ та підприємств, що ними вони відають, про прийом у виняткових випадках осіб, які не володіють українською мовою.

Приймати осіб, що не володіють українською мовою, можна тільки у виняткових випадках і при тому на підставі мотивованої заяви керівників даного відомства або управління.

11. Заснувати Центральну всеукраїнську Комісію для керівництва українізацією під головуванням голови Ради народних Комісарів УСРР у складі двох членів Ради Народних Комісарів УСРР, а на місцях – губерніальні й округові комісії під головуванням голови відповідного виконавчого комітету в складі двох членів із персонального призначення виконавчого комітету і на них покласти давати напрямки і загально керувати [пере]веденням українізації державного апарату.

12. Покласти на народній Комісаріат Робітничо-Селянської Інспекції ССР і його місцеві органи обов'язок періодично перевіряти українізацію радянського апарату й особливо перевіряти прийом на службу робітників, що не володіють українською мовою і про наслідки перевіряння доповідати центральній і місцевим комісіям для керівництва українізацією за належністю (арт[икул] 11).

13. Покласти на органи Народного Комісаріату Робітничо Селянської Інспекції УСРР обов'язок розпочати планомірні обслідування установ та підприємств щодо [пере]ведення українізації їхнього апарату. Індивідуальне перевірчення кожного співробітника щодо українізації покласти на атестаційну комісію та на керівників установ, давши їм право звільнити співробітників, що виявили недостатнє знання української мови.

14. Підтвердити постанову про заборону приймати на службу осіб, що не володіють українською мовою (арт[икул] 20 постанови ВУЦВК і РНК УСРР з 1-го серпня 1923 року).

Надалі цей прийом проводити тільки порядком, зазначеним арт[икулом] 9 і 10 цієї постанови.

15. Установити, що співробітників державних установ та державних торгово-промислових підприємств і де буде зауважено негативне ставлення до українізації виявлене в тому, що протягом минулого періоду вони не вживали ніяких заходів до вивчення української мови, адміністрація цих установ і підприємств може звільняти, не відаючи відхідного.

16. Співробітники, звільненні за незнання української мови, можуть бути знову прийняті на службу лише після того, як вони досить добре вивчать українську мову.

17. Доручити Народному Комісаріатові робітничо-Селянської Інспекції УСРР протягом двох тижнів розробити й розіслати інструкцію про порядок обслідування керівником установ і відповідної звітності й індивідуальної перевірки співробітників щодо знання української мови.

18. Ті самі правила, що їх установлено щодо українізації застосовується щодо переходу на мови національних меншостей у районах, де в зв'язку національними районуванням України належить перевести діловодства на мови національних меншостей.

Постанова була прийнята 30 квітня 1925 р. у Харкові та оголошено в «Віст[ях]» № 11 від 14 травня 1925 р.»¹⁰.

Одним із перших заходів щодо виконання постанови Шевченківського (Черкаського) окрвиконкому було проведення засідання 31 липня 1923 р., на якому заслухали питання № 301 «Про українізацію Радянського апарату». Тоді ухвалили: «запропонувати сільрадам і райвиконкомам негайно перевести діловодство з російської мови на українську мову там, де цього зараз неможливо зробити провести цю постанову в життя на протязі двох місяців, а в Окрвиконкомі і його підвідділах на протязі трьох місяців. При цьому прийняти до відома, що в Окрземвідділі діловодство вже проводиться на українській мові. Одночасно з цим запропонувати Окрнаросвіті в тижневий термін надіслати до президії Окрвиконкому програму і кошторис видатків, які потрібні для відкриття курсів української мови»¹¹.

На засіданні президії Черкаського окружного виконавчого комітету (IX-го скликання) від 10 листопада 1925 р. слухали питання № 578 «Про хід українізації на Черкащині». Голова оркомісії з проведення українізації Циганенко надав таку інформацію: «На сьогодні влаштованими курсами охоплено 78% чоловік по місту. Відвіду[вання] курс[ів] пересічно складає 50% охоплених. Ухвалили. Зобов'язати завідуючих відділами та керівників установ за їх

персональною відповідальністю не приймати на посаду осіб, що не володіють українською мовою»¹².

Перевірка українізації на місцях показала наявність певних недоліків в організація українізації та діловодстві. Так, на засіданні президії Уманського окрвиконкому від 24 червня 1925 р. заслухано доповідь комісії про стан українізації в окрузі (доповідач – Каменський). У ній зазначалося, що «для перевірки українізації апарату було утворено 6 технічно-перевірочних підкомісій. До цього часу перевірено по місту 30 установ... Підсумки перевірки по 25 з них дали слідуєчі наслідки: з кількості 805 співробітників по цим установам на перевірку виявилось 482 душі (60%), з них 1-ша категорія (добре знає мову) складає 20%, 2-га категорія (знає мову) – 40%, 3-тя категорія (кепсько знають мову) – 22% і 4-та категорія (зовсім не знають мову) – 18%. Серед перевірених установ найбільш відсталими в справі українізації являються: службовці Цукротресту, Адмінвідділу, Військового, Телефонного управління та Аптечного. Ворожнього відношення до справи українізації ніде не відмічено.

Діловодство майже на всі 100% по всіх установах переведено на українську мову, але вживання української мови в службових зносинах співробітників між собою ще не ввійшло в побут. Праці внутрішніх настройок по кожній установі ще не налагоджено. Перевірка низового апарату не переводилась»¹³.

У протоколі № 18 засідання президії Черкаського округового виконавчого комітету (X скликання) від 20 серпня 1926 р., відзначено: що «Робота по українізації радянського апарату почалась з 1923 р., але до 1925 року мала добровільний характер. Робота курсів з 1925 р. проводилась нормально. Відвідування курсів 60–80%. Як негативне явище, слід відмітити не досить уважне [ставлення] з боку деяких відповідальних робітників, а також випадки несерйозного відношення з боку службовців у деяких установах. Лекторський персонал і відношення його задовольняюче, але незначна методична проробка питань була мінусом у роботі. Округова комісія по [про]веденню українізації з серпня 1925 р. справилась з роботою. Але мала слабкий зв'язок з районами. Урядницькі комісії окрім Секретаріату Окрвиконкому проявили мало діяльності, були випадки прийому на службу неволодіючих українською мовою. Місцеві профоргани не проявили активності в справі українізації. Діловодство й відчутність по всіх уста-

новах українізовано цілком, але зустрічається неправильні стилістичні звороти, граматичні помилки, русизм[и] і інш. Українізація районів пройшла з запізненням. З боку райвиконкомів не було належної уваги»¹⁴.

Серед розробок про перевірку знання української мови службовцями радустанов, основну частину склали положення, інструкції тощо. У них, зокрема, зазначено: «...Перевірка проводиться в межах програми з української мови, що її затвердив Нарком освіти від II/VIII-25 р. і яку вміщено у збірниках українізації радустанов №№ 1 і 2.

Порядок іспитів такий:

- а) письмова праця;
- б) усна перевірка.

Матеріали для письмової перевірки призначає іспитова комісія, а саме: а) переклад ділового листа, або самостійне складання, в якому б зустрічались вправи.

Щодо співробітників, що мають найбільші стосунки до листування (секретар, діловод, кореспонденти і т. н.), але кваліфікація їхнього знання мови виявляється низькою, то комісія повинна занотувати потребу підвищення їхньої кваліфікації або переміщення на іншу посаду.

6. На підставі декретів, що існують у справах українізації, іспитова комісія у своєму протоколі зазначає, кого треба звільнити з посади за незнання укр[аїнської] мови, кого треба перевести на іншу роботу, а кому треба дати ще де-який термін для удосконалення мови»¹⁵.

Так, в інструкції щодо перевірки знань української мови службовців радустанов зазначалося: «Письмова праця може тягнутися не більше ½ години, при чому матеріал для письмової роботи призначає сама іспитова комісія. Цей матеріал мусить бути близьким, знайомим службовцям. Найкраще буде складання ділового листа або самостійне складання, в якому б зустрічалися характерні канцелярські вправи, якщо група, яка перевіряється, в більшості складається з канцелярських робітників (діловоди, секретарі, друкарниці і інші). Теми можуть задавати різні й для окремих підгруп, наприклад: для групи рахівників «Короткий звіт про операцію за день»; для діловода – відношення про видачу допомоги безробітному і т. і. 3.III.1927 р.»¹⁶.

На засіданні президії окрвиконкому Уманщини від 10 лютого 1927 р. було заслухано доповідь робітничо-селянської інспекції (РСІ) про перевірку роботи українізації радянського апарату і ухвалено рішення прийняти інформацію до відома, а також наголошено:

«Установам виконувати постанову Ради народної комісії (РНК) від 23 листопада 1926 року в тому напрямку, аби в апараті працювали співробітники кваліфіковані в знанню укр[аїнської] мови по I і II категорії.

Провести перевірку службовців відповідальними робітниками і фахівцям, що не пройшли перевірок, та службовцям, віднесених до II-ї категорії, зараз же як закінчиться навчання на курсах, що зараз функціонують для таких службовців. Для уникнення рецидиву укр[аїнської] неписьменності службовців, урядницьким комісіям за допомогою місцевкомів направляти контрольний догляд на якість листування, щодо чистоти мови. Пропонувати Окркомісії тих осіб, що по перевірці віднесено до 3-ої категорії і до цього часу не звільнено з займаємих посад по уважним причинам, після їх прохання перевірити у друге. Прийняти до відому, що справи про незвільнення робітників, незнаючих мову, передані до окпрокуратури»¹⁷.

Також у положеннях про перевірку знання української мови службовцями радустанов зазначалися такі категорії, за якими ділили фахівців щодо знань української мови та здійснення діловодства українською мовою:

«1. До I кат[егорії]. Відносити: хто вільно перекладає, вільно розмовляє, грамотно пише українською мовою.

2. До II кат[егорії]. Добре перекладає з російської мови на українську, володіє мовою в межах щоденного вжитку та вміє виправляти зроблені помилки.

3. До III кат[егорії]. Хто зовсім усною мовою не володіє й не може пояснитися з населенням.

Крім того необхідно мати на увазі, яку працю виконує той чи інший службовець, наприклад: для діловода, як він грамотно пише, але кепсько володіє усною мовою, можна віднести до 2 категорії»¹⁸.

Прагнення до грамотного, культурного діловодного забезпечення стимулювало населення до інтелектуального розвитку. Найбільш суттєвим набуток в духовному зростанні суспільства була також ліквідація неписьменності. Так, про це свідчать, зокрема, постанови ВУЦВК та РНК УСРР від 3 липня 1929 р. «Про заходи до ліквідації неписемності» та інструкція НКФ «Про фонди ліквідації неписьменності»¹⁹.

Отже, інтелектуалізація населення Черкаського регіону здійснювалася шляхом діяльності «Просвіт», бібліотек, книговидання українською мовою, поширення патріотичної і науково-популярної літератури, що позитивно позначилося на

впровадженні української мови в діловодство. Однак, політика більшовицької партії і радянської влади в сфері українізації в 20-х роках ХХ ст. була непослідовною і суперечливою, тому вона не завершилася повним виконанням поставлених нею завдань, тим більше, що в умовах подальшого утвердження сталінізму її було згорнуто.

¹ Государственный архив Киевской области: путеводитель. – К., 1965. – 411 с.

² Клименко Т. А. Архіви Черкащини в ХХ ст.: нарис регіональної історії. – Черкаси: Вертикаль, 2005. – 280 с.

³ Комітет незаможних селян України (1920–1933): зб. док. і матеріалів. – К.: Наук. думка, 1968. – 638 с.

⁴ Палеха Ю. І. До історії організації діловодства в державному апараті управлінських урядів 1917–1918 рр. // Студії з архів. справи та документознавства. – 2004. – Т. 12. – С. 132–136.

В статье освещен вопрос внедрения украинского языка в делопроизводство учреждений Черкащины в 1917–1920-е гг.

Ключевые слова: делопроизводство, украинский язык, Черкасский регион, украинизация.

The article highlights the issue of Ukrainization of records management in institutions and enterprises of Cherkassy region in 1917–1920's.

Key words: records management, the Ukrainian language, Cherkassy region, Ukrainization.

УДК 004.738.5:004.91

Ольга Пелехата

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ЗМІНИ ВЕБ-ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХНІЙ ВПЛИВ НА ДОКУМЕНТНУ КОМУНІКАЦІЮ

Проналізовано зміни інформаційно-комунікаційного потенціалу суспільства, що сприяє упровадженню новітніх інформаційних технологій, а також їхній вплив на функціонування систем електронних документних комунікацій.

Ключові слова: система, документна комунікація, технології, системи електронних документних комунікацій, веб, Інтернет.

Усвідомлення світовою спільнотою ролі інформації як стратегічного ресурсу стимулювало створення і розвиток нових інформаційних технологій для отримання і обробки великих обсягів інформації, її зберігання та надання користувачам. Перше місце серед нових технологій займають мережеві інформаційні технології¹.

Експоненційний розвиток веб-технологій не оминув і системи електронних документних комунікацій (СЕДК). Причому необхідність впровадження нової техніки та нових можливостей у діяльність управління призвели до зміни структури самої документної комунікації (ДК). Завдяки цьому наприкінці ХХ ст. колись традиційний документообіг, придатний лише для автоматизації добре структурованих велико-

⁵ Держархів Черкаської області, ф. 325, оп. 1, спр. 9, арк. 171.

⁶ Там само, ф. 847, оп. 1, спр. 328, арк. 34.

⁷ Там само, арк. 48.

⁸ Комітет незаможних селян України (1920–1933): зб. док. і матеріалів. – К.: Наук. думка, 1968. – 638 с.

⁹ Держархів Черкаської області, ф. 191, оп. 1, спр. 2, арк. 41–42.

¹⁰ Там само, ф. Р-2124, оп. 1, спр. 33, арк. 174.

¹¹ Там само, ф. Р-155, оп. 1, спр. 4, арк. 52.

¹² Там само, ф. Р-65, оп. 1, спр. 19, арк. 227.

¹³ Там само, ф. Р-2132, оп. 3, спр. 1, арк. 159.

¹⁴ Там само, ф. 174, оп. 1, спр. 56, арк. 188.

¹⁵ Там само, ф. Р-2243, оп. 1, спр. 84, арк. 7.

¹⁶ Там само, арк. 18.

¹⁷ Там само, арк. 14.

¹⁸ Там само, арк. 6.

¹⁹ Там само, ф. Р-237, оп. 1, спр. 27, арк. 247.

масштабних високочитичних процесів, зазнав великих змін і розповсюдив свою сферу застосування на значно ширший і різноманітніший спектр бізнес-процесів, а механізми обміну документами стали більш ефективними і оперативними².

Актуальність питання трансформаційних змін веб-технологій обумовлена тим, що впровадження СЕДК із використанням новітніх технологій стає однією із рушійних сил глобалізації і відкриває реальну можливість реалізації переходу від автоматизації окремих бізнес-процесів до автоматизації бізнесу в цілому.

Проблематику розвитку веб-технологій впровадження СЕДК висвітлено у працях як захід-

© Ольга Пелехата, 2012